

ידעתי היטב היכן המקום . כשקרבנו לגשר הרכבת החדש, היו עיניו של עבדאללה קבועות כמסמרות למקום שהיה בו פעם כפרו, אך לא ביקש לעצור . המשכנו הלאה . "אולי כבר עברנו ?" הקשיתי . - "לא, סע הלאה !" . לאחר זמן פנה ואמר לי בעצבות נוראה : חזור על עקבותיך . פניתי אליו ושאלתי : שמא ניכנס לכפר מנחס ? - לא, לא עכשיו ! - ובכך, לאן לנסוע ? - בחזרה, לרמאללה .

כל הדרך בחזרה שתק . עצבות כבדה ולא אפפה אותו . כממלמל בינו לבין עצמו אמר : אפשר ובכל זאת טעינו ותעינו . כפי הנראה לא עברנו במקום הנכון . שהרי א-תינה צריכה להיות במקום כלשהו .

דומני שהבין הכל, אמר ד"ר מרקס והוסיף מייד : ואולי בכל זאת לא הבין . לא, לא את הכל הבין . לא הכל חדר לתודעתו . נפרדנו בלחיצת יד, בחיבה ובעצבות, סיכס ד"ר מרקס .

*

שמעתי בהתרגשות את סיפורו של ד"ר עמגואל מרקס וביקשתיו לפרוס בשלום עבדאללה, ידיד ביתנו משכבר הימים, שהנה כמו שב לתחיה ועמו קמו לתחיה מנבכי הזכרון, זכרונות ממחוז הילדות . השבוע ביקר עבדאללה לראשונה ב- ביתנו, בכפר מנחס, חברים רבים הכירוהו ושמחו לבואו . לחצו ידיים בחמימות, בהתרגשות מוסתרת .

עוד לא סיפרתי לעבדאללה בפגישה ראשונה זו, איזו חיבה עמוקה אני רוחש לו ואיזה חוב אני חב לו אישית . הוא סימל עבורי מילדות את ההתגלמות החיה של האפשרות האחרת, אפשרות של שלום, של אחווה, של ידידות בין אנשים, ללא חציצה בין עם לעם .

הנה נקפו 21 שנים מאז ראינוהו לאחרונה . שנים של תמורות ותהפוכות כה גדולות ששינו לחלוטין את פני סביבתנו ונוף ביתנו . שנים של בניה ויצירה ותנופה, של כיבוש נוף הטבע וכיבוש נפש האדם ועיצוב דמות חברתנו, אך גם שנים של דם ודמעות . והנה נפלו המחיצות . ומשהורס המסך, התברר כי עוד בחורנו חי . עבדאללה חי וקיים וחרף כל מה שאירע - זוכר לנו חסד נעורים ורוחש לביתנו חיבה עמוקה .

וכיוון שעבדאללה חי (וחיים אל נכון עוד אנשים שכמותו) , גם התקווה לשלום חיה וקיימת, עזה ועמוקה בלבב כולנו .

נ ח ו ס ר

מתוך עלון הקיבוץ 31.5.68

"בשבילי הכפר" מס' 6 כז' כסלו 21.12.84